

CANLLAWIAU AR GYFER GWEITHREDU CRONFA DATBLYGU CYNALIADWY TIRWEDDAU CENEDLAETHOL

Wedi'i sefydlu yn 2001, mae'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy (CDC) yn cefnogi prosiectau arloesol a chynaliadwy, gan gynnwys prototeipio a threialu, ym mhym Tirwedd Genedlaethol Cymru¹, ac mae'n agored i risg resymol a reolir gan yr ymgeisydd a'r corff Tirwedd Genedlaethol sy'n gweinyddu. Mae'r Gronfa wedi'i rhannu'n gyfartal rhwng y pum Tirwedd Genedlaethol.

Dylai'r Gronfa gefnogi prosiectau sy'n ceisio gwella a gwarchod harddwch naturiol, bywyd gwyllt, diwylliant, tirwedd, defnydd tir a chymuned yng nghyd-destun nodau ac egwyddorion datblygu cynaliadwy Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, a blaenoriaethau Llywodraeth Cymru a rhyngwladol.

Mae'r ddogfen hon yn rhoi arweiniad ar sut mae Llywodraeth Cymru yn cydlynu'r Gronfa a sut y caiff ei gweinyddu gan Awdurdodau Lleol a Swyddogion Tirweddau Cenedlaethol yng Nghymru.

1. Y Dibenion

Wrth weinyddu'r Gronfa, dylai Swyddogion Tirweddau Cenedlaethol CDC a chyrff llywodraethu sicrhau bod pob prosiect yn cyflawni'r dibenion canlynol:

- i. Archwilio ffyrdd **arloesol** o gyfrannu at y cyfleoedd a'r heriau a nodir yn agenda gyfredol Llywodraeth Cymru ar gyfer yr amgylchedd a chynaliadwyedd, gan gynnwys, yn benodol, **Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015** a **Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016**
- ii. Helpu i fynd i'r afael â **cholli bioamrywiaeth ac argyfyngau newid hinsawdd**. Er mwyn rhoi blaenoriaeth i'r ddau argyfwng hyn, rhaid clustnodi 60%² o gyllid rhaglenni ar gyfer prosiectau sydd â'r prif nod o fynd i'r afael â cholli bioamrywiaeth a'r newid yn yr hinsawdd a'u lliniaru
- iii. Adeiladu gallu mewn cymunedau lleol, a datblygu a chefnogi prosiectau cymunedol sy'n hyrwyddo amcanion datblygu cynaliadwy drwy gyfathrebu a hyrwyddo'r prosiectau a'r gronfa..
- iv. Cynhyrchu mwy o ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o gynaliadwyedd ymhlith preswylwyr ac ymwelwyr, a hwyluso newid ymddygiad cadarnhaol.
- v. Cyflawni a hyrwyddo dibenion y Tirweddau Cenedlaethol a'r amcanion fel y'u nodir yng Nghynlluniau Rheoli'r Tirweddau Cenedlaethol.

2. Cymhwysra

Mae awdurdodau lleol, grwpiau gwirfoddol, grwpiau cymunedol a grwpiau partneriaeth yn gymwys i wneud cais am arian cyn belled â bod y prosiect mewn golwg yn bodloni'r dibenion uchod. Dylai prosiectau gael eu lleoli o fewn un neu ragor o'r Tirweddau Cenedlaethol neu dylent fod o fudd uniongyrchol iddynt. Er mwyn i sefydliadau dderbyn arian mae'n rhaid iddynt gael cyfansoddiad ffurfiol a chyfrif banc.

Gall busnesau preifat neu unigolion hefyd wneud cais ar yr un sail ar yr amod eu bod yn gallu dangos budd clir i'r gymuned ehangach ac un neu ragor o'r Tirweddau Cenedlaethol. Dylid defnyddio'r un weithdrefn asesu drylwyr ar gyfer pob cais. Bydd yr ymgeisydd yn llwyr gyfrifol am nodi a chael unrhyw ganiatâd a thrwyddedau gofynnol, er enghraifft, caniatâd cynllunio a chydysyniadau amgylcheddol.

O bryd i'w gilydd, gellir defnyddio'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy i gefnogi agwedd ar brosiect

¹ Yn dilyn ymarfer ail-frandio gan Gymdeithas Tirweddau Cenedlaethol 4 o'r 5 Welsh as Areas of Outstanding Natural Beauty (AHNE) ailfrandiwyd fel Tirweddau Cenedlaethol at ddibenion marchnata. Mae'r cyrff yn parhau i fod yn AHNE mewn termau deddfwriaethol, ond cyfeirir atynt ar gyfer brevity trwy gydol y ddogfen hon fel Tirweddau Cenedlaethol (TCs).

² Bydd hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o FY 26-27 i ganiatáu cwblhau prosiectau piblinell o FYs cynharach

ehangach. O dan yr amgylchiadau hyn, byddai Llywodraeth Cymru yn disgwyl i risgiau cysylltiedig gael eu rheoli. Pe na bai'r prosiect ehangach yn cael ei gwblhau ac nad yw'r cyllid a ddyrannwyd wedi cyflawni ei bwrpas, byddai disgwyl i'r Awdurdod Lleol/Tirwedd Genedlaethol dalu costau'r prosiect neu i'r cyllid gael ei ddychwelyd.

Rhaid i brosiectau fod yn newydd ac ni all cyllid gefnogi prosiectau sydd eisoes wedi dechrau, oni bai bod y cais ar gyfer cyfnod newydd neu elfen benodol

Nid bwriad cyllid yw cynnal gwasanaethau na phrosiectau parhaus; e.e. digwyddiadau, seilwaith ac amwynderau.

Cyfrifoldeb swyddog y Dirwedd Genedlaethol yw hysbysu swyddogion Llywodraeth Cymru os nad yw prosiect ehangach yn cael ei gwblhau, yn unol ag Adrannau 9 a 10 o'r Llythyr Cynnig Grant.

3. Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru

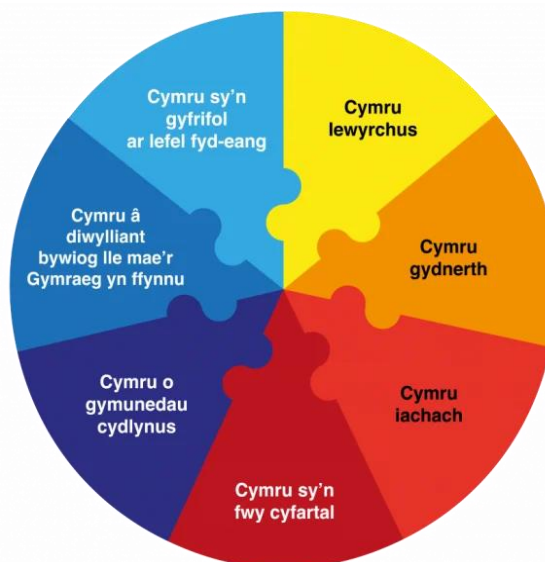
3.1 Rhaid i ymgeiswyr sicrhau bod prosiectau sy'n cyfeirio at y blaenoriaethau canlynol yn berthnasol, a dylent bwysoli ar yr allbynnau a'r canlyniadau penodol ar adeg adrodd. **Mae'n hanfodol bod pob prosiect yn bodloni un neu fwy o'r blaenoriaethau** a nodir yn *Gwerthfawr a Chydnerth: Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a Pharciau Cenedlaethol*, (2018). Mae'n nodi pedair thema allweddol ar gyfer y tirweddau dynodedig a'r cyrff sy'n eu rheoli.

- **Lleoedd Gwerthfawr**
- **Amgylcheddau Cydnerth**
- **Cymunedau cydnerth**
- **Ffyrdd Cydnerth o Weithio**

Ymhlyg ym mhob thema, a gan ystyried yr Argyfyngau Hinsawdd a Natur a ddatganwyd gan y Prif Weinidog, yw'r ffaith bod yn rhaid i'r tirweddau dynodedig ymdrechu i nodi, gwarchod a gwireddu'r manteision o'r nwyddau cyhoeddus y maent yn eu diogelu i holl bobl Cymru.

3.2 Nodau Llesiant

Mae'r saith Nod Llesiant yn dangos y math o Gymru rydym ni am ei gweld. Gyda'i gilydd, maent yn darparu gweledigaeth a rennir i'r cyrff cyhoeddus a restrir yn y Ddeddf weithio tuag ati. Maent yn set o nodau ac mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn glir bod yn rhaid i'r cyrff cyhoeddus rhestredig weithio i gyflawni'r holl nodau, nid dim ond un neu ddau. Bydd angen i'r prosiectau a gefnogir ddangos sut maent yn cyfrannu at y Nodau.

3.3 Mae'r **Polisi Adnoddau Naturiol** yn hwyluso gweithredu **Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 a dylid ei ystyried hefyd wrth ddatblygu ac asesu prosiectau'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy**. Mae'n nodi tair blaenoriaeth genedlaethol gyffredinol ar gyfer rheoli adnoddau naturiol:

- Dod o hyd i atebion seiliedig ar natur
- Cynyddu ynni adnewyddadwy a dulliau o ddefnyddio adnoddau'n fwy effeithlon; a
- Mabwysiadu dull sy'n seiliedig ar leoedd

Bydd arfer y blaenoriaethau hyn yn ein galluogi i fynd i'r afael â'n prif heriau:

- Gwella gwytnwch ecosystemau
- Newid hinsawdd a'r dirywiad mewn amrywiaeth fiolegol

3.4 Mae'r targed **30x30** yn cyfeirio at ddiogelu a rheoli'n effeithiol o leiaf 30% o'n tir, ein dŵr croyw a'n môr er budd natur erbyn 2030. Mae'n un o nifer o dargedau sy'n rhan o'r Fframwaith Bioamrywiaeth Byd-eang (GBF), y mae Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo iddo, sydd wedi cynnal Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth i argymhell sut i gyrraedd y targed hwn yng Nghymru. Yn ganolog i'r GBF mae'r cysyniad o ecosystemau sydd ag uniondeb uchel, cysylltedd a chydnerthedd.

3.5 Mae cyflawni'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy drwy **weithio mewn partneriaeth** yn hanfodol i sicrhau effeithiolrwydd. Dylid blaenoriaethu prosiectau sy'n cwmpasu cydweithio â Thirweddau Cenedlaethol/Parciau Cenedlaethol eraill, y sector gwirfoddol/cymunedol, neu bartneriaid eraill. Mae hon yn flaenoriaeth allweddol i Lywodraeth Cymru, sydd wedi sefydlu Tirweddau Cymru, y bartneriaeth genedlaethol ar gyfer Tirweddau Dynodedig, i hwyluso a hyrwyddo cydweithio.

3.6 Mae arloesi wrth wraidd y Gronfa hon a dylai lywio pob cais. At ddibenion y Gronfa, gellir ystyried arloesi fel rhywbeth sydd:

- yn cynnwys creu syniadau, cynhyrchion neu wasanaethau newydd.
- yn cynnwys trawsnewid cysyniadau creadigol yn ganlyniadau diriaethol sy'n gwella effeithlonrwydd, effeithiolrwydd neu'n mynd i'r afael ag anghenion nas diwallwyd.
- yn defnyddio syniadau a dulliau newydd neu wahanol i ddatrys problemau presennol
- Er na fydd prosiectau bob amser yn llwyddo yn eu prif ganlyniad, mae'r wybodaeth a gafwyd o fethiant yr un mor werthfawr. Dylai ymgeiswyr/Swyddogion amlinellu eu gweledigaeth arloesol a sut y byddant yn dal ac yn rhannu gwersi a ddysgwyr, gan sicrhau bod canlyniadau aflwyddiannus hyd yn oed yn cyfrannu at ddatblygiad ehangach gwybodaeth a llwyddiant yn y dyfodol.

4. **Hyrwyddo'r Gronfa**

Rhaid i bob uned Tirwedd Genedlaethol hyrwyddo'r Gronfa yn rhagweithiol i ystod eang o randdeiliaid a grwpiau yn y Dirwedd. Rhaid iddi gynnal tudalen we sy'n cynnwys y manylion canlynol yn y man lleiaf, a diweddarau'r dudalen yn rheolaidd.

- Canllawiau i ymgeiswyr gan gynnwys meini prawf ar gyfer asesu ac amserlenni ceisiadau
- Ffurflenni cais
- Manylion prosiectau llwyddiannus ac aflwyddiannus a ystyriwyd gan y Panel (gallai hyn fod ar ffurf cofnodion cyfarfodydd/cofnod o benderfyniadau)
- Adroddiadau Blynyddol blaenorol y Gronfa Datblygu Cynaliadwy o fewn amserlen dreigl o 5 mlynedd
- Enghreifftiau o brosiectau da / astudiaethau achos

5. **Y Broses Ymgeisio**

Rhaid i ganllawiau a ffurflenni cais fod ar gael ar dudalen we Tirwedd Genedlaethol a chael eu hyrwyddo trwy ddulliau eraill megis cyswllt e-bost, taflenni, copi caled drwy'r post.

Ar ôl trafod y prosiect arfaethedig yn gyntaf gyda Swyddog y Dirwedd Genedlaethol CDC, bydd yr ymgeisydd yn cyflwyno cais. Cyn i'r Panel Asesu drafod y prosiect, bydd Swyddog y Dirwedd Genedlaethol CDC (yn ei rôl gynghori) yn gwirio'r cais i ddechrau er mwyn sicrhau:

- i. bod y ffurflen gais yn gyflawn;
- ii. bod yr unigolyn, y grŵp neu'r sefydliad yn gymwys i wneud cais;
- iii. Mae ffynhonnell gymwys a/neu addas o arian cyfatebol wedi'i nodi a'i chadarnhau
- iv. bod y cais yn bodloni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru, dibenion y Dirwedd Genedlaethol a meini prawf y Gronfa.
- v. bod gan y cais allbynnau a chanlyniadau clir a mesuradwy wedi'u nodi ar gyfer pob prosiect, a fydd yn destun adroddiad ar ddiwedd y flwyddyn.

Rhoddir cyfeirnod unigryw i geisiadau llwyddiannus sy'n cynnwys llythrennau cyntaf y Dirwedd Genedlaethol neu Dirweddau Cenedlaethol, ac yna rhifo cronolegol, ac yna rhif blwyddyn y Gronfa e.e. WV12YR1 (Dyffryn Gwy, deuddegfed cais a dderbyniwyd ym Mlwyddyn 1).

Unwaith y bydd y gwiriadau dilysu hyn wedi'u cwblhau, bydd y ffurflen gais yn cael ei thrafod yng nghyfarfod nesaf y Panel Asesu os yw'r cynnig dros £3,000, gydag argymhelliad gan y swyddog enwebedig ynghylch a ddylid derbyn neu wrthod y cais.

Ni fydd angen i geisiadau o lai na £3,000 fynd i'r Panel ond gellir eu penderfynu drwy awdurdod wedi'i ddirprwyo i Swyddog y Dirwedd Genedlaethol gan y Panel Asesu mewn trafodaeth â Swyddog CNC. Dylai o leiaf 60% o'r cyllid a ddyfernir gael ei ystyried gan y Panel Asesu beth bynnag fo'r lefel o gyllid a ddarperir. Bydd penderfyniadau'r swyddog ar geisiadau yn cael eu hadrodd yn ôl i'r Panel Asesu er gwybodaeth a dylid gofyn iddynt nodi'r holl brosiectau a gefnogir yn ffurfiol.

6. Asesu Ceisiadau

6.1 Paneli Asesu

Mae paneli asesu wedi'u sefydlu ar gyfer pob Tirwedd Genedlaethol fel is-grwpiau Cyd-bwyllgorau Cynghori (JAC) neu Bartneriaethau. Dylai paneli gynnwys cynrychiolwyr o'r sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol, a sicrhau cydbwysedd buddiannau ar draws y sectorau cymdeithasol, cymunedol, economaidd ac amgylcheddol a bod yn gynrychioliadol o'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu.

Bydd aelodau'r Panel yn ethol Cadeirydd. Bydd Swyddog enwebedig yr Awdurdod Lleol yn gweithredu mewn rôl gynghori. Bydd Swyddog Cyfoeth Naturiol Cymru hefyd yn eistedd ar bob Panel mewn rôl gynghori a heb bleidlais. Fel arfer, bydd y ddau swyddog cynghori hyn yn ychwanegol at aelodau arferol y Panel. Dylai Aelodau ddatgan gwrthdaro buddiannau os oes ganddynt unrhyw gysylltiad uniongyrchol a sylweddol â'r prosiect arfaethedig, neu gysylltiad ariannol â'r ymgeisydd, a thynnu eu hunain o unrhyw ymwneud â'r broses benderfynu.

Bydd paneli yn cyfarfod yn ôl yr angen drwy gydol y flwyddyn. Bydd dyddiadau cyfarfodydd y Paneli Asesu ar gael gan Swyddog y Dirwedd Genedlaethol; bydd hyn yn rhoi syniad i'r ymgeisydd o'r amser gorau i wneud cais am gyllid.

Cronfa

6.2 Cyfansoddiad Paneli'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy

- a) Rhaid i'r panel gynnwys o leiaf tri aelod ac uchafswm o bump.
- b) Rhaid i'r panel gynnwys demograffig amrywiol o aelodau, gyda chynrychiolaeth o Bartneriaeth y Dirwedd Genedlaethol a/neu Gyd-bwyllgor Cynghori lle bo angen, os oes angen rhifau'r aelodau.
- c) Dylai aelodau'r panel wasanaethu am o leiaf 2 flynedd ond ni allant wasanaethu am fwy na 4 blynedd olynol.
- d) Rhaid adolygu aelodaeth bob dwy flynedd at ddibenion cynllunio ar gyfer olyniaeth.

- e) Rhaid i aelodau'r panel sicrhau bod ganddynt yr wybodaeth ddiweddaraf am nodau a dibenion blaenoriaethau Llywodraeth Cymru, y Gronfa Datblygu Cynaliadwy a'r Dirwedd Genedlaethol a mynychu unrhyw hyfforddiant a ddarperir gan Bartneriaeth y Dirwedd Genedlaethol neu Lywodraeth Cymru. Enghreifftiau yw hyfforddiant Llythrennedd Carbon, Hinsawdd a Natur Argyfyngau.
- f) Dylai paneli gadw cofnod o'r penderfyniadau a wneir

6.3 Meini Prawf Asesu

Rhaid i feini prawf asesu gynnwys i ba raddau y mae blaenoriaethau'r Gronfa yn cael eu bodloni, ystyriaethau gwerth am arian, a meini prawf y cytunwyd arnynt gan y tîm rheoli yn seiliedig ar flaenoriaethau lleol sy'n gysylltiedig â Chynllun Rheoli'r Dirwedd Genedlaethol. Bydd y meini prawf hyn yn cael eu darparu i'r ymgeisydd i ddangos sut bydd y cais yn cael ei asesu cyn cyflwyno. Gall unrhyw gais fod yn destun penderfyniad panel.

Y Panel Asesu fydd yn gwneud y penderfyniad terfynol ynghylch a ddylid derbyn neu wrthod prosiect o fewn fframwaith yr amcanion a'r meini prawf y cytunwyd arnynt. Fodd bynnag, rhaid i'r Panel Asesu sicrhau tryloywder yn ei broses benderfynu. Rhaid i'r panel fod yn atebol am benderfyniadau a wneir a bydd angen iddo allu darparu cyfiawnhad llawn dros yr holl benderfyniadau a wneir, gyda'r holl benderfyniadau ar gyfer ceisiadau llwyddiannus ac aflwyddiannus yn cael eu rhestru ar y dudalen we o fewn 3 mis i'r penderfyniad.

Rhaid rhoi rhesymau clir i ymgeiswyr pam nad yw eu prosiectau wedi bod yn llwyddiannus; gellir cyfathrebu hyn yn bersonol os oes angen. Gall swyddogion weithio gydag ymgeiswyr i ystyried sylwadau'r Panel er mwyn diwygio prosiectau a wrthodwyd i'w hailgyflwyno. Os yw ymgeisydd yn pryderu am benderfyniad Panel Asesu, gellir mynd i'r afael â hyn drwy weithdrefnau apelio presennol yr Awdurdod Lleol, neu banel Apeliadau'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy y gellir ei gynnwll o fewn rhai Tirweddau Cenedlaethol at y diben hwn.

7. **Grantiau**

7.1 Math o Grant

Gall y Gronfa ddarparu grantiau prosiect, grantiau rheoli i gefnogi costau staff, a grantiau datblygu i ddarparu catalydd ar gyfer camau gweithredu neu bartneriaethau newydd. Bydd y pum Tirwedd Genedlaethol yn cyflwyno hawliadau yn unol â'r amserlen a nodir yn y llythyr cynnig ac adran 7.5 *Amserlen ar gyfer Hawliadau* yn y ddogfen hon i Dîm Tirweddau Dynodedig Llywodraeth Cymru cyn y gwneir taliad i'r Awdurdod Lleol/Tirwedd Genedlaethol. Darperir ffurflenni hawlio a chanllawiau hefyd gan y Tîm Tirweddau Dynodedig.

Mewn amgylchiadau eithriadol, gall ymgeiswyr wneud cais am daliad untro ymlaen llaw i dalu costau sefydlu ar ddechrau'r prosiect. Rhaid iddynt fodloni'r Panel Asesu na fyddai'r prosiect yn mynd rhagddo heb daliad ymlaen llaw er mwyn cael y taliad hwn.

7.2 Cyfraddau Cymorth Grant

Ni fydd lefel y cymorth grant fel arfer yn fwy na 75%. Gall y cyllid y mae'r ymgeisydd yn gofyn amdano gynnwys elfen ar gyfer gorbenion priodol o hyd at 12% i'r ymgeisydd gyflawni'r prosiect. Er enghraifft, gallai'r rhain fod yn gostau rheoli prosiectau, dros y ffôn a'r rhyngrwyd. Fel arfer, disgwylir i'r ymgeisydd ddarparu o leiaf 25% o gyfanswm costau'r gyllideb o'i gyllideb ei hun neu o unrhyw arian cyfatebol.

Gall Awdurdodau Lleol ddefnyddio hyd at 10% o'r Gronfa i dalu costau sy'n gysylltiedig â gweinyddu'r Gronfa (e.e. costau staff, postio, gweinyddu, gwasanaethu Paneli Asesu).

Yn gyffredinol, ni fydd y Gronfa yn darparu cyllid o 100%, er y gallai'r Panel Asesu ystyried hyn mewn amgylchiadau eithriadol. Byddai amgylchiadau o'r fath yn cynnwys, er enghraifft, pan fo consensws

ymhlith aelodau'r Panel fod prosiect yn bodloni'r amcanion a'r meini prawf y cytunwyd arnynt yn llawn ond nad oedd gan yr ymgeisydd unrhyw fodd arall o sicrhau adnoddau ar gyfer y prosiect, felly, heb gyllid o 100% gan y Gronfa Datblygu Cynaliadwy, ni fyddai'r prosiect yn mynd yn ei flaen.

Fel rhan o'r broses benderfynu ar gyfer prosiect sy'n gofyn am gyllid o 100%, bydd angen i'r Panel Asesu gyflwyno ei benderfyniad mewn egwyddor i swyddogion Llywodraeth Cymru er mwyn cael ei gymeradwyo'n derfynol.

Er nad oes cyfyngiad penodol ar yr isafswm y gall ymgeiswyr wneud cais amdano, rhagwelir na fydd yr un prosiect unigol yn cymryd mwy na £25,000 o'r Gronfa gyfan mewn unrhyw flwyddyn.

Gall ymgeiswyr gyflwyno prosiectau sy'n rhychwantu mwy na blwyddyn a hyd at dair blynedd ond dim mwy. Dylai paneli ac ymgeiswyr fod yn ymwybodol efallai na fydd ymrwymadau cyllid Llywodraeth Cymru yn weithredol ar gyfer blynyddoedd i ddod. Byddai unrhyw brosiect sy'n bwriadu parhau yn gwneud hynny 'gyda risg', a dylai gael ei egluro gan y Swyddog CDC.

7.3 Arian cyfatebol

Un o brif amcanion y Gronfa yw denu arian o ffynonellau eraill heblaw Llywodraeth Cymru. Gellir defnyddio ystod o ffynonellau i gael cyllid cyfatebol ar gyfer grantiau'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy, ond dylid cymryd gofal i osgoi dyblygu cyllid ar gyfer yr un gweithgaredd o fewn un prosiect. Rhaid nodi ffynhonnell unrhyw arian cyfatebol yn glir er mwyn osgoi'r posibilrwydd o gyllid dwbl. Gallai'r ffynonellau gynnwys:

- i. Y sector preifat
- ii. Arian Loteri (nad yw'n cael ei gyfrif fel cronfeydd y Trysorlys)
- iii. Treth Dirlenwi
- iv. Cyfoeth Naturiol Cymru
- v. Mewn nwyddau neu wasanaethau³ - gallai hyn fod yn amser swyddog neu wirfoddolwr ac yn rhoddion neu'n fenthyc offer, adeiladau, deunyddiau etc. Rhaid cofnodi unrhyw amser swyddog a ddefnyddir fel arian cyfatebol ar daflenni amser, a fydd yn cael eu darparu gan swyddog y Dirwedd Genedlaethol. Dylai ymgeiswyr fod yn ymwybodol y gallai cyllid cyfatebol effeithio ar benderfyniadau panel yn dibynnu ar werth y prosiect.
- vi. NI ddylai prosiectau ddefnyddio unrhyw gyllid arall gan Lywodraeth Cymru fel arian cyfatebol.

7.4 Trosglwyddo arian

Rhaid hysbysu Llywodraeth Cymru o unrhyw danwariant tebygol yn unol â dyddiadau hawlio fel y'u nodir isod ac yn Atodlen 4 i'r Llythyr Cynnig Grant. Gall methu â gwneud hynny effeithio ar setliadau yn y dyfodol. Os oes tanwariant mewn Awdurdod Lleol un Dirwedd Genedlaethol, efallai y bydd arian heb ei wario ar gael ar gyfer Tirweddau Cenedlaethol eraill NLS i'w defnyddio o fewn fframwaith rhaglen CDC. Ni ddylid trosglwyddo arian i'r flwyddyn ariannol nesaf.

7.5 Amserlen ar gyfer Hawliadau – sy'n berthnasol i gorff y Dirwedd Genedlaethol yn unig

Rhaid i swyddogion enwebedig gyflwyno hawliadau i Lywodraeth Cymru cyn y dyddiadau canlynol i gwmpasu'r cyfnodau cysylltiedig ac yn unol ag adran 6 *Sut i hawlio'r Cyllid* y llythyr cynnig:

(a) Bydd y cyllid yn cael ei dalu gan Lywodraeth Cymru i Dirweddau Cenedlaethol yn ystod trydedd wythnos mis Rhagfyr a'r drydedd wythnos ym mis Mawrth mewn ôl-ddyledion yn seiliedig ar Gostau a Ysgwyddwyd wrth gyflawni'r Pwrpasau.

(b) Rhaid i Dirweddau Cenedlaethol hawlio'r Cyllid wythnos cyn y dyddiadau talu uchod. Rydym yn cadw'r hawl i dynnu unrhyw Gyllid na fyddwch yn ei hawlio'n brydlon yn ôl.

³ Yn unol ag argymhelliad Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru a'r cyflog byw, bydd y cyfraddau canlynol yn berthnasol ond gellir eu diwygio yn ystod y flwyddyn os bydd unrhyw newidiadau'n digwydd-

- Heb sgiliau / gweinyddol / isafswm £12.60 yr awr
- Goruchwyliwr / sgiliau technegol £25.20 yr awr
- Craffu cyfreithiol / proffesiynol £75.60 yr awr

- Gall swyddogion hefyd gyflwyno hawliadau ar gyfnod chwarterol.

Mae'n rhaid i swyddogion roi crynodeb o brosiectau a gadarnhawyd i Lywodraeth Cymru ar gyfer y flwyddyn. Dylid cyflwyno crynodeb hanner tudalen o hyd ar gyfer pob prosiect ochr yn ochr â hawliad 1.

8. Monitro a Hyrwyddo

Bydd archwilwyr Awdurdodau Lleol yn archwilio'r Gronfa fel rhan o'u prosesau archwilio arferol. Dylai pob Swyddog Tirwedd Genedlaethol fodloni eu hunain bod prosiectau wedi'u cynnal yn unol â chanllawiau'r Gronfa fel y'u nodir yn y ddogfen hon. Bydd sampl o'r prosiectau'n cael eu monitro yn ystod y cyfnod ariannu gan swyddogion Llywodraeth Cymru.

8.1 Monitro ar ôl talu

Dylai monitro ar ôl talu gynnwys eitemau cyfalaf a gwaith ffisegol ar lawr gwlad. Mae'n rhaid i Awdurdodau Lleol fonitro prosiectau a sicrhau bod y cyllid wedi'i wario yn unol â fframwaith y Gronfa ac fel y nodir yng nghynnig yr ymgeisydd. Rhaid i Swyddog y Dirwedd Genedlaethol gofnodi ac adrodd i ba raddau y mae prosiectau wedi cyflawni'r amcanion fel y'u nodir yng nghanllawiau'r Gronfa, sut mae'r cyllid a ddyfarnwyd wedi'i ddefnyddio ac unrhyw allbynnau a chanlyniadau a nodwyd yn y cynnig Grant. Bydd yr wybodaeth hon yn cael ei chyflwyno i Lywodraeth Cymru ar ffurf adroddiad blynyddol fel yr amlinellir isod. Dylai monitro ar ôl talu gan yr Awdurdod Lleol fod yn barhaus a pharhau tan ymhell ar ôl diwedd y Gronfa.

8.2 Hyrwyddo

Dylai Tirweddau Cenedlaethol, yn ogystal â chymryd camau priodol i hyrwyddo'r Gronfa, hefyd hyrwyddo llwyddiannau'r Gronfa i gynulleidfa leol a chenedlaethol. Gallai hyn gynnwys cyhoeddiadau a digwyddiadau lleol a chyfrannu at wybodaeth genedlaethol ehangach am y Gronfa a dathlu'r Gronfa. Dylai ymgeiswyr prosiect hefyd ddefnyddio sianeli addas ar gyfer hyrwyddo'r gronfa yn eu prosiect. Dylai'r ddau grŵp rannu deunyddiau hyrwyddo prosiectau o fewn grŵp ehangach NL Cymru.

8.3 Cydnabod Cyllid

Mae cydnabod Llywodraeth Cymru yn rhan annatod o'r contract ac amodau'r grant.

Dylid cynnwys gwybodaeth am y Gronfa Datblygu Cynaliadwy a ffynhonnell cyllid prosiectau a gefnogir gan y Gronfa Datblygu Cynaliadwy ar dudalen we briodol yr Awdurdod Lleol neu'r Dirwedd Genedlaethol, ac mewn unrhyw gyhoeddusrwydd am y cynllun gan gynnwys taflenni a baneri neu gyfryngau hyrwyddo tebyg.

Mae'r canllawiau canlynol yn rhoi dealltwriaeth dda o sut hoffai Llywodraeth Cymru gael ei chydabod: <https://www.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2024-03/canllaw-logo-llc-2024.pdf>. Dylid gwneud ceisiadau am logo Llywodraeth Cymru a chymeradwyaeth gwaith celf i BrandingQueries@gov.cymru

9. Adrodd a Gwerthuso gan Lywodraeth Cymru

Rhaid anfon adroddiadau blynyddol at Lywodraeth Cymru o'r pum Tirwedd Genedlaethol erbyn 31 Awst fan bellaf yn dilyn pob blwyddyn ariannol. Yn dilyn cymeradwyaeth swyddogion Llywodraeth Cymru, rhaid cyhoeddi adroddiadau dwyieithog ar-lein o fewn tri mis. Bydd yr adroddiad diwedd blwyddyn hwn yn amlinellu'r cynnydd yn erbyn y set o amcanion a meini prawf y cytunwyd arnynt. Bydd yr adroddiad hefyd yn cynghori ar geisiadau dadleuol yr ymdriniwyd â nhw, yn ogystal â darparu cyfiawnhad dros unrhyw brosiectau a ariennir yn eithriadol ar sail 100%. Gellir cyflwyno adroddiadau interim hefyd ac mae Swyddogion Llywodraeth Cymru yn hapus i roi adborth ar y rhain. Mae Llywodraeth Cymru yn hapus i dderbyn adroddiadau yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Atodiad A: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015** yn cyflwyno Egwyddorion Datblygu Cynaliadwy er mwyn rhoi canllaw i sefydliadau ar sut i fynd ati i gyflawni eu dyletswydd o dan y Ddeddf.

Mae pum ffordd o weithio y bydd angen eu hystyried wrth ddangos bod yr Egwyddorion Datblygu Cynaliadwy wedi'u cymhwyso wrth weinyddu'r Gronfa. Bydd dilyn y ffyrdd hyn o weithio yn annog cydweithio, yn osgoi ailadrodd camgymeriadau'r gorffennol ac yn mynd i'r afael â rhai o'r heriau hirdymor rydym yn eu hwynebu:

- **Hirdymor** – Pwysigrwydd cydbwysu anghenion tymor byr â'r angen i ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion hirdymor hefyd.
- **Atal** – Gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.
- **Integreiddio** – Ystyried sut y gallai amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar ei amcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.
- **Cydweithio** – Mae cydweithio'n golygu cydweithio ag unrhyw berson arall (neu wahanol rannau o'r corff ei hun) a allai helpu'r corff i gyflawni ei amcanion llesiant.
- **Cynnwys** – Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal.

Atodiad B: Crynodeb o Egwyddorion Llywodraethu Da ar gyfer Tirweddau Dynodedig

Dilysrwydd, cyfranogiad a llais	• Cael eu derbyn mewn cymdeithas • Cynrychiolaeth a chyfranogiad • Trafod yn eang a chreu consensws • Sybsidiaredd
Datblygu gweledigaeth strategol ar gyfer yr ardal a rhoi'r weledigaeth honno ar waith	• Gweledigaeth ysbrydoledig a chyson • Yn gyson â chanlyniadau cenedlaethol • Yn adlewyrchu rhwymedigaethau • Bod yn barod i addasu wrth reoli ac arloesi
Rheoli perfformiad effeithiol	• Effeithiolrwydd y rheoli • Diwylliant o ddysgu, meithrin sgiliau a gwybodaeth • Eirioli ac allgymorth • Cydnabod gwendid neu berfformiad gwael a mynd i'r afael â nhw • Defnyddio adnoddau ariannol yn effeithlon
Atebolrwydd a thryloywder	• Uniondeb ac ymrwymiad • Gwneud penderfyniadau ac adrodd • Dyrannu adnoddau • Cyfathrebu
Tegwch a hawliau	• Gwneud penderfyniadau mewn ffordd foesol a theg • Diduedd a heb ragfarn • Parchu iaith a diwylliant • Parchu hawliau

	• Ymgysylltu gweithredol
--	--------------------------

Atodiad C: Strwythur Adrodd Awgrymedig ar gyfer Cronfa Datblygu Cynaliadwy Tirweddau Cenedlaethol

1. Cyflwyniad

- Mae adroddiad blwyddyn yn ymdrin â'r canlynol:
- Cyfanswm y cyllid a ddyfarnwyd
- Cyfanswm y prosiectau a gefnogwyd
- Nifer yr unigolion sydd wedi cymryd rhan
- Mathau a nifer yr amgylcheddau sydd wedi eu gwella
- Yr hyrwyddo a wnaed
- Themâu prosiectau; e.e. Adfer Natur, Bioamrywiaeth, Datgarboneiddio, Cymorth Cymunedol

2. Cyhoeddusrwydd

- Sut y cafodd y Gronfa ei hysbysebu gan y Dirwedd Genedlaethol/Awdurdod Lleol

3. Panel Asesu

- Manylion nifer yr aelodau a dyddiadau cyfarfodydd
- Atodiad yn rhestru aelodau i ddangos cydbwysedd rhwng buddiannau preifat, cyhoeddus a gwirfoddol

4. Y Broses Ymgeisio

- Sut cafodd ceisiadau eu hystyried a'u trin gan y Panel Asesu/Swyddog, gan gynnwys y meini prawf asesu ac unrhyw faterion a oedd yn codi/ceisiadau dadleuol

5. Crynodeb Ariannol

- Cyllid gan Lywodraeth Cymru, arian cyfatebol a chostau gweinyddol
- Unrhyw brosiectau sy'n cael eu hariannu 100%

6. Dadansoddiad o brosiectau unigol, i gynnwys;

- Teitl a disgrifiad o'r prosiect yn nodi a yw'n gorfforol neu'n ddamcaniaethol (h.y. Astudiaeth ddichonoldeb) (gan gynnwys ffotograffau) Cyfanswm y cyllid gan y Gronfa Datblygu Cynaliadwy
- Swm a ffynhonnell (ffynonellau) arian cyfatebol
- Sut mae'n bodloni'r meini prawf gosod a'i nodau ei hun
- Sut gwnaeth gyflawni Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru (rhoddir blaenoriaeth i Gwerthfawr a Chydnherth a'r pedair thema yn y datganiad blaenoriaeth, y Nodau Llesiant a'r Egwyddorion Datblygu Cynaliadwy sydd wedi'u cynnwys yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Deddf yr Amgylchedd a Pholisi Adnoddau Naturiol)
- Allbynnau a chanlyniadau (oriau gwirfoddoli a swyddi a grëwyd etc.) Dylai'r rhain gynnwys manylion cyswllt ar gyfer arweinydd y prosiect.

7. Lefel y cymorth

- Amlinellwch lefel y cymorth sydd ei angen ar gyfer y blynyddoedd i ddod
8. **Gwybodaeth Ychwanegol** (gan gynnwys cyflawni yn erbyn Cynllun Rheoli'r Dirwedd Genedlaethol)